

Papírenský trh v ČR

Listopad 2018

Shrnutí: Produkce výrobků z papíru zahrnuje vertikálně propojený proces od výroby buničiny (v ČR Mondi Štětí), přes produkci samotného papíru (Mondi, OP papírna, Prowell, Krpa a dalších 13 středních a menších papíren) až po výrobu papírenských produktů (v ČR hlavně výrobci papírových obalů). Vývoj tržeb papírenských společností je silně navázán na vývoj ekonomiky a také závisí na výrobních kapacitách v Evropě, protože se s papírenskými výrobky značně obchoduje. Spotřeba papíru v ČR by do budoucna měla růst. Nejvíce se na tom bude podílet poptávka po obalech, nárůst lze čekat u hygienických papírů. Naopak mírný pokles lze očekávat u spotřeby novinového a všech druhů grafického papíru.

1. Výroba papíru

Vstupním materiálem pro výrobu papíru je dřevěná štěpka, ve střední Evropě nejčastěji smrková. Štěpka se zpracovává chemickým procesem, při kterém je hlavní snahou nepoškodit molekuly celulózy v rostlinném vlákně a naopak rozrušit látky, které způsobují pevnost rostliny. Prvním krokem je tzv. provaření štěpky, čímž vzniká **buničina**¹. Provaření lze učinit dvěma způsoby:

- Při kyselém – sulfitovém – procesu je základem várky (za teploty 140 °C) oxid siřičitý spolu s oxidem vápenatým či oxidem hořečnatým. Vyrobená buničina má poměrně vysokou bělost, ale o něco nižší pevnost. V ČR se sulfitová buničina vyráběla do roku 2012 jen v Paskově (poblíž Frýdku-Místku). Ta však nyní vyrábí viskóзовou buničinu pro textilní průmysl.
- Při zásaditém – sulfátovém – procesu se jako základní chemikálie používají sulfid sodný a hydroxid sodný. Vzniklá buničina vyniká výbornými pevnostními vlastnostmi a používá se pro mechanicky namáhané papíry (například pro pytlový). V ČR se sulfátová buničina v současnosti vyrábí v papírnách ve Štětí.

Vyrobená buničina je následně vyprána od varných chemikálií, vybělena a rozemleta. Získaná vláknina se pak upravuje podle typu vyráběného papíru a to mechanicky (mletí ve vodní suspenzi) a chemicky (do vlákniny se přidává škrob pro zvýšení pevnosti papíru, barvy, klíždlo proti rozpíjení inkoustu či plniva, aby papír nebyl průsvitný). Hotová buničina se buď prodává zákazníkovi, nebo (v integrovaných papírnách) rovnou použije pro výrobu papíru.

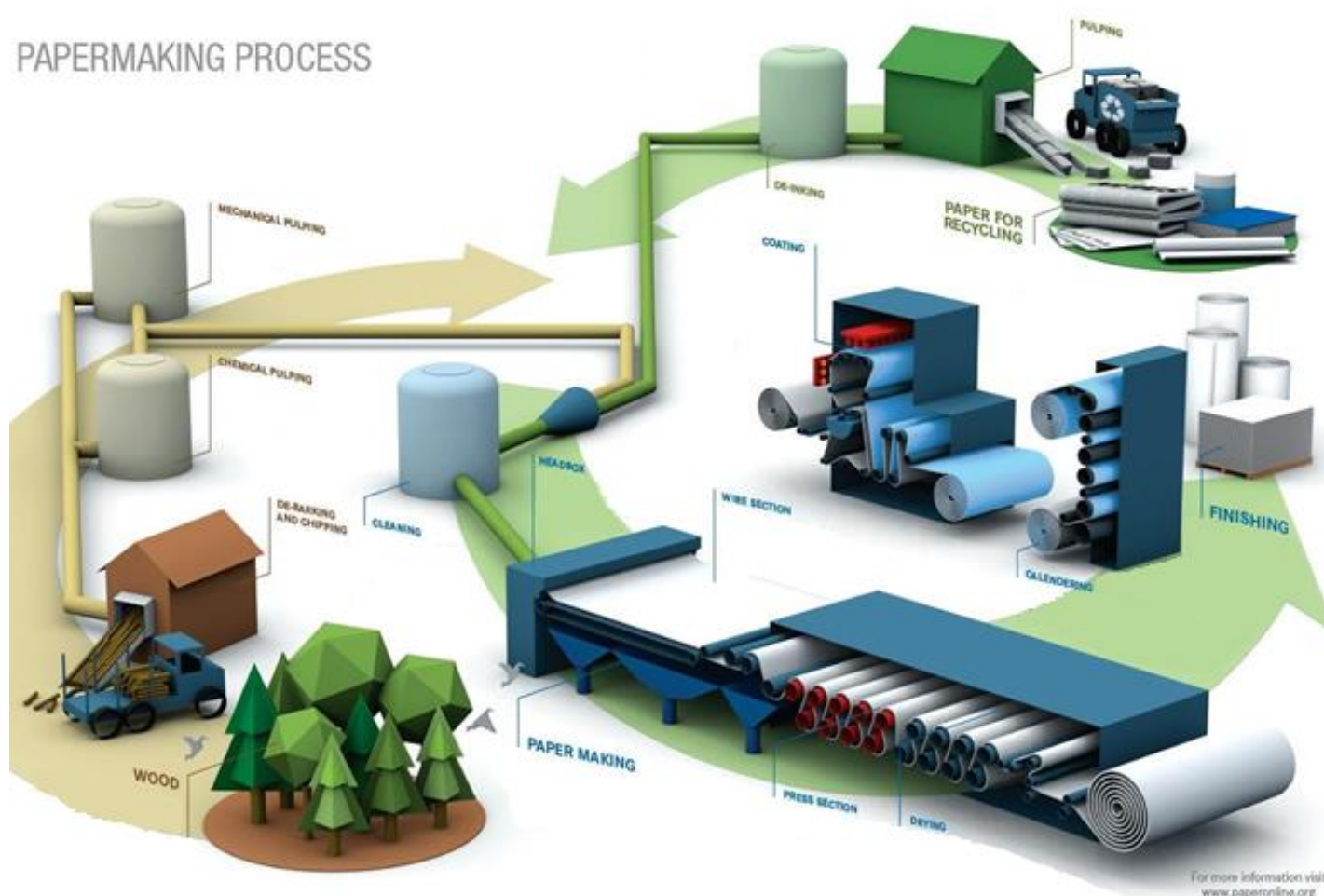
V následném kroku se využívá **papírenský stroj**. Vláknitá suspenze natéká na síto, na němž dochází k odvodnění vlákniny (vlákna se usazují na povrchu síta a voda protéká do sběrné vany – mokrá část). V další – lisové části – papírový list projde několika válcovými lisy za sebou, aby se z něj odstranila další voda. Zbývající voda se suší na válcích, které jsou vytápěny párou (sušící část). Závěrečnou fází je navíječ, na kterém se papír navíjí a řeže.

Při výrobě papíru z **recyklovaného papíru** se recyklovaný papír rozvlákní (smíchá s vodou, rozmixuje), zbaví inkoustu, vyčistí, přidají se pomocné prostředky (klíždla, barviva) a vznikne buničina, která jde na papírenský stroj.

Hygienický (toaletní) papír se vyrábí stejným postupem buď z buničiny, nebo z recyklovaného papíru, jen s nižší plošnou hmotností a krepuje se, aby byl měkký.

¹ Pro označení papírenského polotovaru – buničiny – se často používá chybně pojem celulóza. Ta je totiž přírodní látkou obsaženou ve dřevě (hlavní stavební látkou rostlinných primárních buněčných stěn).

PAPERMAKING PROCESS

Zdroj: Paperonline.org

2. Charakteristika papírenství v ČR

Charakteristika sektoru

- Výroba v papírenském průmyslu tvoří často řadu vertikálně propojených procesů, kdy výrobní jednotka provádí více než jeden výrobní proces (např. výroba buničiny, papíru a výrobků z papíru).
- Výroba je založena na obnovitelných (dřevní hmotě) a druhotných surovinách (sběrový papír), převážně domácího původu. V minulosti papírenský průmysl patřil k významným znečišťovatelům životního prostředí, dnes však již má velmi dobrou environmentální výkonnost.
- Výroba buničiny a papíru probíhá v uzavřeném cyklu, je investičně velmi náročná a charakteristická vysokou spotřebou energie. Ta je z velké části kryta z obnovitelných zdrojů a z odpadního tepla z vlastní výroby. Nutné je také zajištění dostatku vody.
- Výrobky papírenského segmentu nachází uplatnění prakticky ve všech oddílech zpracovatelského průmyslu.
- Český papírenský průmysl se vyznačuje nerovnoměrností ve vyráběném sortimentu a specializací výroby na balicí a obalové druhy papíru, které jsou z velké části vyváženy, ale současně i v jiných sortimentech dováženy. Importovány jsou především segmenty grafických a hygienických papírů.
- Zpracování sběrového papíru není v tuzemsku na dostatečné úrovni a většina sebraného papíru určeného pro papírenskou recyklaci je stále vyvážena.
- Přes dynamický růst spotřeby papírů a lepenek stále ještě ČR nedosahuje úrovně vyspělých zemí EU. Asociace českého papírenského průmyslu předpokládá v následujících letech růst spotřeby až do výše 200 kg na obyvatele, jak je tomu v západní Evropě (v ČR činí spotřeba cca 150 kg na obyv. za rok). Nejvíce se na růstu spotřeby bude

podle asociace podílet papír pro výrobu obalů a lepenky, nárůst lze čekat u hygienických papírů. Naopak mírný pokles lze očekávat u spotřeby novinového a všech druhů grafického papíru.

Zdroje: Panorama zpracovatelského průmyslu [MPO](#); Asociace českého papírenského průmyslu ([zde](#), [zde](#))

Cena buničiny

ČR je součástí evropského papírenského trhu, cena papíru i buničiny v tuzemsku jsou tak určovány jejich cenou v Evropě. Základní surovinou pro výrobu papíru je buničina, která má výrazný vliv na cenu papíru. Vývoj ceny buničiny v Evropě (v severomořských přístavech) sleduje Světová banka. Cena buničiny zaznamenala pokles v krizovém roce 2008. Od roku 2009 opět začala růst,

Vývoj ceny buničiny v Evropě podle Světové banky (EUR za tunu)

Zdroj: [indexmundi.com](#); jedná se o buničinu z měkkého dřeva, sulfátovou, bělenou a vysušenou. Cena z přístavů v Severním moři a zahrnuje náklady, pojištění a dopravu (c.i.f.).

významněji pak znovu na začátku roku 2015. Od roku 2015 se cena buničiny v severomořských přístavech pohybuje kolem hodnoty 800 EUR za tunu (viz graf). Na evropské výrobce papíru zhruba od roku 2014 dopadaly – vedle růstu ceny buničiny – také snižující se spotřeba papíru ve vyspělém světě (hlavně novinového a tiskařského papíru, naopak spotřeba obalového a tissue papíru roste) a levnější dovozy ze zámorí. Kvůli tomu se evropské výrobní kapacity buničiny (a jejich ziskovost) dostaly pod velký tlak. Přetlak kapacit v Evropě nakonec vyústil v jejich výrazné omezení. Výsledkem byl růst ceny buničiny a papíru na evropském i českém trhu. V posledním roce však tento tlak mírně polevil a cena buničiny mírně klesla. Od schopnosti výrobních kapacit uspokojit evropskou poptávku a rovněž **od ceny vstupní suroviny pro výrobu buničiny – dříví (kterého je nyní v Evropě kvůli kůrovcové kalamitě přebytek a cena tak klesá) se bude odvíjet i cena buničiny do budoucna.**

V praxi jsou ceny buničiny domlouvány převážně na bilaterální bázi a mohou se tak výrazně lišit od ceny, kterou uvádí Světová banka. Konkrétní cena buničiny závisí na jejím typu, kvalitě a dopravních nákladech.

3. Výrobci papíru a výrobků z papíru v ČR

Z metodického hlediska se výroba papíru řadí do CZ NACE 17 – Výroba papíru a výrobků z papíru. Tento oddíl se dělí na dvě skupiny:

- 17.1 Výroba buničiny, papíru a lepenky;
- 17.2 Výroba výrobků z papíru a lepenky.

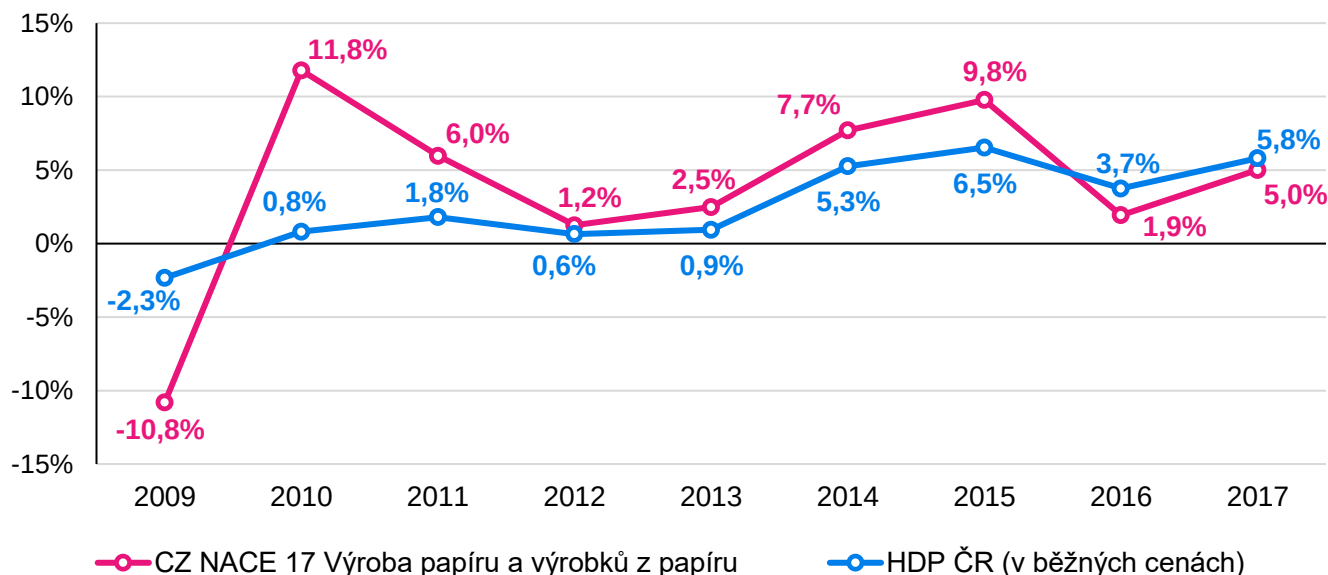
Do skupiny 17.1 patří výrobci buničiny a dřevoviny, výrobci různých druhů papíru (krepového, zvlněného, laminátů a fólií, ručního, novinového, tiskového, psacího, karbonového, tissue papíru – rolí) a lepenky pro další průmyslové zpracování.

Do skupiny 17.2 se řadí výrobci vlnitého papíru a lepenky, výrobci papírových obalů, krabic, sáček, tašek, kancelářských potřeb, psacího a tiskařského papíru, tapet a hygienických výrobků z (tissue) papíru či buničité vaty.

Vývoj papírenství v posledních letech

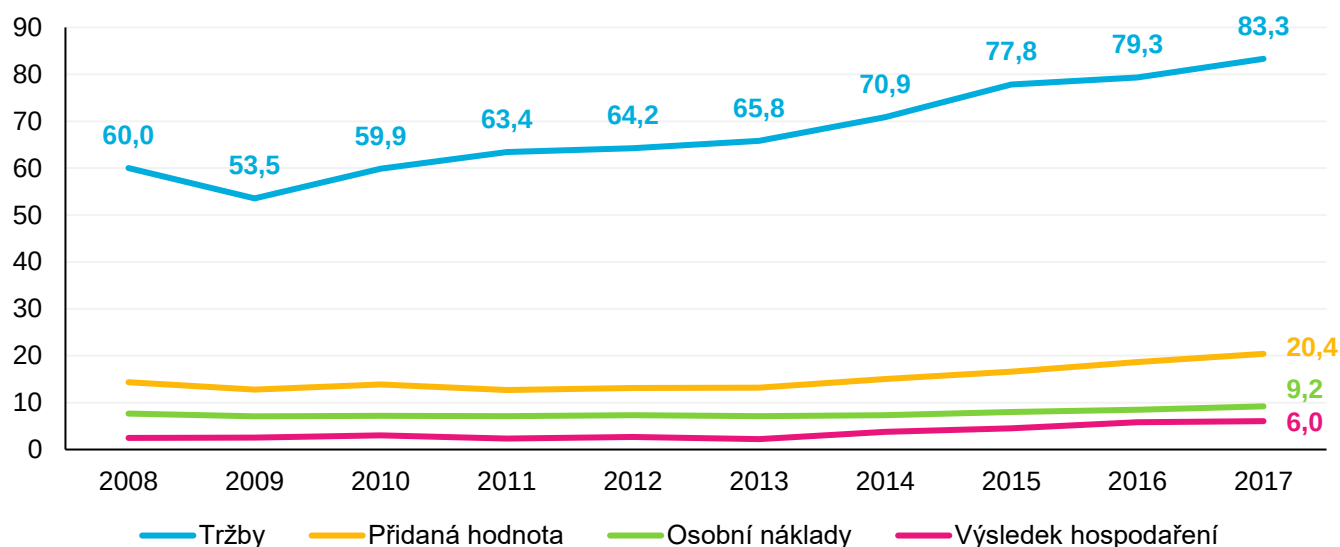
Podle dat ČSÚ činil počet ekonomických subjektů v roce 2017 v celém oddílu CZ NACE 17 celkem 979, z čehož 705 byly pracující majitelé (fyzické podnikající osoby). V celém oddílu bylo zaměstnáno 19 tis. pracovníků a průměrná mzda činila 28 615 Kč.

Vývoj tržeb výrobců papíru a především výrobků z papíru je silně navázán na vývoj ekonomiky. Velký propad zaznamenaly tržby výrobců v krizovém roce 2009, od roku 2010 však opět rostou a v roce 2014 již překonaly předkrizovou úroveň (v běžných cenách). Silný růst tržeb o 5 % pokračoval i v roce 2017.

Vývoj tržeb výrobců papíru a výrobků z papíru v ČR (meziroční změny, běžné ceny)

Zdroj: [MPO](#), ČSÚ

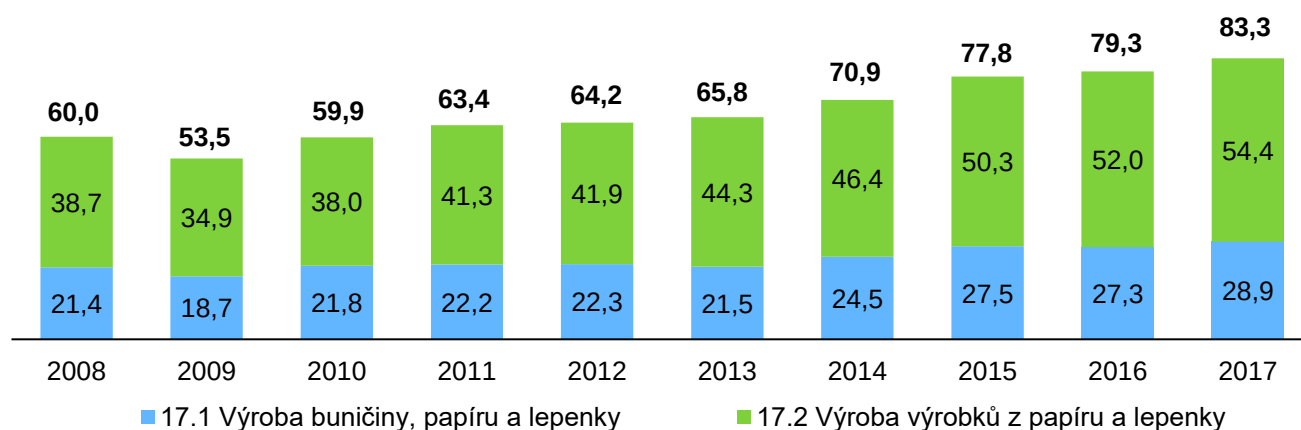
Celkové tržby výrobců papíru a výrobků z papíru dosáhly v roce 2017 celkem 83,3 mld. Kč. Přidaná hodnota celého oddílu činila 20,4 mld. Kč a zisk po zdanění 6 mld. Kč

Vývoj finančních ukazatelů výrobců papíru a výrobků z papíru v ČR (meziroční změny, běžné ceny)

Zdroj: [MPO](#), ČSÚ

Více se na celém oddílu podílejí producenti výrobků z papíru, jejichž tržby v roce 2017 dosáhly 54,4 mld. Kč. Výrobci buničiny a papíru vykázali ve stejném období souhrnné tržby 28,9 mld. Kč.

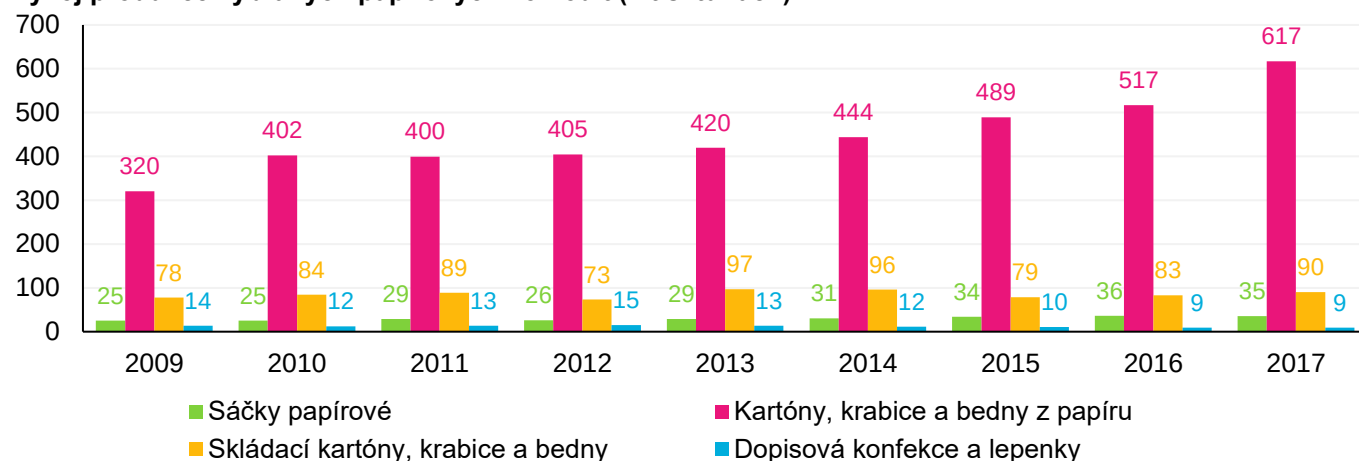
Vývoj tržeb výrobců papíru a výrobků z papíru v ČR (mld. Kč, v běžných cenách)

Zdroj: MPO, ČSÚ

Z výrobků z papíru a lepenky má v ČR významné zastoupení obalový materiál – kartóny, krabice a bedny z papíru, jejichž výroba navíc v posledních letech poměrně významně roste.

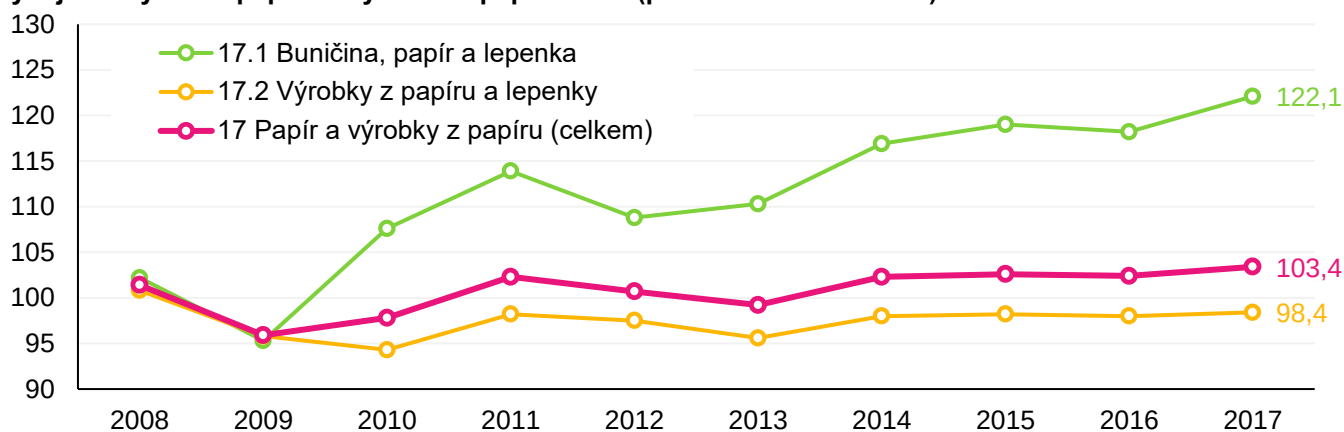
Vývoj produkce vybraných papírových komodit (v tis. tunách)

Zdroj: ČSÚ

Ceny průmyslových výrobců v ČR se v posledních letech vyvíjely odlišně u výrobců papíru (skupina 17.1) a výrobců výrobků z papíru (17.2.). Ve skupině 17.1 se index cen výrobců nacházel za celé období od roku 2008 do roku 2016 (vyjma roku 2009) v souvislosti s vysokými cenami základních surovin, hlavně buničiny, nad úroveň roku 2005. Naopak ceny výrobců produktů z papíru a lepenek se zatím nedostaly nad úroveň roku 2005.

Vývoj cen výrobců papíru a výrobků z papíru v ČR (průměr roku 2005=100)

Zdroj: ČSÚ

Zahraniční obchod s papírem a s výrobky z papíru v roce 2015

V roce 2017 se podle ČSÚ do ČR dovezlo 253 tis. tun buničiny za 3,6 mld. Kč. Nejvíce v hmotnostním vyjádření pocházelo z USA (23 %), následovalo Finsko (15 %) a Německo (15 %). Naopak z ČR se vyvezlo 12,5 tis. tun buničiny za 357 mil. Kč – nejvíce do Rakouska (42 %), do Francie (21 %) a do Německa (14 %).

V případě papíru a lepenky a výrobků z nich byla bilance vyrovnaná, export z ČR v roce 2017 dosáhl 50,8 mld. Kč a import 50,4 mld. Kč. Nejvýznamnějšími vývozními trhy byly (v peněžním vyjádření) Německo (20 %), Polsko (14 %), a Slovensko (8 %), největšími dovozci pak Německo (34 %), Polsko (13 %) a Rakousko (9 %).

Hlavní hráči v papírenském sektoru ČR

Výrobci buničiny

Výroba buničiny v ČR se v posledních několika letech stabilizovala a oba dva tuzemští producenti – Mondi Štětí (sulfátová buničina) a Biocel Paskov (viskózová buničina pro textilní průmysl) patří k evropské špičce.

Mondi Štětí: Mondi Štětí je největším výrobcem buničiny a předním výrobcem papírových obalů v ČR. Společnost patří do mezinárodní skupiny Mondi, které je předním světovým výrobcem výrobků z papíru, papíru a buničiny.

Biocel Paskov: Do roku 2012 Biocel vyráběl v severomoravském Paskově sulfátovou buničinu pro papírenský průmysl. Poté však přešel na výrobu viskózové buničiny pro textilní průmysl. Je součástí rakouské nadnárodní skupiny Lenzing, největšího světového výrobce viskózových vláken.

Výrobou buničiny se zabývá také **OP Papírna**, která produkuje buničinu pro výrobu cigaretového a úzkého papíru.

Výrobci papíru

Mondi Štětí jako výrobce buničiny je zároveň jedním z největších výrobců papíru v ČR. Dalšími velkými výrobci papíru jsou OP papírna (vyrábějící cigaretový papír a buničinu), Prowell (výroba vlnité lepenky) a KRPA Paper (zabývající se produkcí balicího papíru pro další zpracování).

Výrobci výrobků z papíru

Výrobci finálních produktů papírenského průmyslu jsou výrobci všech druhů papírových obalů, kancelářských papírových potřeb, tiskařského papíru, tapet či hygienických potřeb z papíru. Jednoznačně největší skupinou jsou výrobci papírových obalů.

Radek Novák

+420 956 718 015, radeknovak@csas.cz

EU Office / Knowledge Centre

Ekonomické a strategické analýzy

EU OFFICE / KNOWLEDGE CENTRE - Česká spořitelna, a.s.

Budějovická 1518/13b, 140 00 Praha 4

e-mail: eu_office@csas.cz

Tomáš Kozelský

e-mail: tkozelsky@csas.cz

tel: +420 956 718 013

Tereza Hrtúsová

e-mail: thrtusova@csas.cz

tel: +420 956 718 012

Radek Novák

e-mail: radeknovak@csas.cz

tel: +420 956 718 015

Tato publikace je považována za doplňkový zdroj informací. Na informace uvedené v ní nelze pohlížet tak, jako by šlo o údaje nezvratné a nezměnitelné. Publikace je založena na nejlepších informačních zdrojích dostupných v době tisku. Použité informační zdroje jsou všeobecně považované za spolehlivé, avšak Česká spořitelna, a.s. ani její pobočky či zaměstnanci neručí za správnost a úplnost informací. Autoři považují za slušnost, že při použití jakékoliv části tohoto dokumentu, bude uživatelem tento zdroj uveden.